

ВІДГУК

офіційного рецензента кандидата педагогічних наук Дяченко Алли Володимирівни на дисертаційну роботу Роїк Юлії Віталіївни «Підготовка майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Актуальність теми дослідження. Глобалізація, цифрова революція, нинішні зміни у суспільстві висувають нові вимоги до змісту вищої освіти загалом, та мистецької освіти зокрема. У нормативно-правових документах нашої держави можна спостерігати зміну освітньої парадигми в сторону інновації, націоналізації та гуманізації. Тому, особливий інтерес заслуговує професійна підготовка майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва у закладах фахової (передфахової) освіти.

Погоджуємось з Ю. В. Роїк, що нині основним завданням фахової підготовки майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва є становлення конкурентоздатних мистецьких кадрів, спроможних реалізуватись у професійній та творчій діяльності, які володіють не лише обмежено-теоретичною системою знань і репродуктивних умінь, а мають розвинуті художньо-творчі здібності, стійкі духовні та світоглядні переконання, готовність творити нові реалії життя, гідно репрезентуючи українську націю (С. 20 – 21 дисертації). Підтримуємо думку, що ключовим аспектом системності трансформаційних змін у вищій мистецькій освіті має стати єдність традицій та інновацій. На переконання автора, саме етнодизайн, зокрема етнодизайн кераміки, як методологічно обґрунтований процес передачі досвіду виробництва формотворення і декорування керамічних виробів з урахуванням інновацій та регіональних традицій (С. 60 дисертації), має стати рушійною силою змін у системі підготовки майбутніх художників-керамістів.

Тому, актуальність та різноаспектність проблеми формування готовності майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки переконує в необхідності різностороннього дослідження цієї теми, що і зроблено Ю. В. Роїк у дисертаційній роботі. Дисертантка цілком ґрунтовно висвітлила актуальність теми у вступі (С. 20 –23 дисертації) та послідовно підтверджувала її в кожному розділі дисертаційної роботи. Тож, дослідження Ю. В. Роїк є достатньо актуальним. Цей висновок підкріплюється низкою виявлених дисертанткою суперечностей між (С. 22– 23 дисертації): сформованою системою вищої мистецької освіти та зростаючою потребою суспільства в підготовці нової генерації художників декоративно-прикладного мистецтва з високим рівнем етнодизайнерської компетентності, національної самосвідомості, творчих здібностей й

естетичного смаку; об'єктивною потребою широкого впровадження етнодизайну кераміки в освітній процес мистецьких закладів вищої освіти та реаліями застарілих академічних підходів до професійної підготовки художників декоративно-прикладного мистецтва; необхідністю наповнення змісту професійної мистецької освіти національно-культурним складником, пов'язаним з народними гончарними ремеслами та промислами, та низьким рівнем розробленості навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх художників-керамістів.

Також зазначимо, що дисертаційна робота виконана відповідно до тематичного плану наукових досліджень Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва та дизайну імені Михайла Бойчука, зокрема, тема дисертації узгоджена із загальною проблематикою дослідження кафедри теоретичних дисциплін та професійної освіти «Теоретичні і методичні засади формування професійної компетентності з етнодизайну у студентів закладів вищої мистецької освіти» (державний реєстраційний номер РК № 0119U001091).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Необхідно наголосити, що завдяки вивченню та аналізу нормативно-правових документів, численної науково-педагогічної та навчально-методичної, а також мистецтвознавчої, філософської, технологічної літератури, положення, висновки і рекомендації, які містяться у дисертаційній роботі, достатньо науково обґрунтовані.

Під час дослідження застосовано окремі методи (теоретичні, емпіричні, статистичної та аналітичної обробки даних), обрані автором з урахуванням специфіки визначеної мети, а також об'єкта і предмета дослідження. Об'єкт та предмет дослідження не викликають суттєвих зауважень. Так, об'єктом дослідження є професійна підготовка художників-керамістів у мистецьких закладах вищої освіти. Предметом – теоретико-методичні основи формування готовності майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності (С. 24 дисертації). Варто зазначити, що фактичний матеріал дисертаційної роботи не лише репрезентативний із позицій широти охоплення об'єкта дослідження, але й адекватно опрацьований на сучасному науковому рівні. Позиції, які відстоює авторка, ґрунтуються на наявних наукових досягненнях провідних науковців та фахівців у сфері декоративно-прикладного мистецтва. Доволі великою за обсягом та широкою є емпірична база дослідження, яку складають чинне законодавство України, наукові праці з вищої освіти, професійної підготовки, теорії та практики з декоративно-прикладного мистецтва. Зазначимо, що дисертантка використала достатню кількість літературних та нормативних джерел (179 найменувань, з них 13 – іноземною мовою) та творчо підійшла до їх опрацювання.

Достовірність висновків і новизна отриманих результатів. Оцінюючи новизну основних положень дисертації Ю. В. Роїк, слід зауважити, що структура роботи, перелік і зміст розглянутих питань свідчать і про новизну дисертаційної роботи. Дисертація є одним із перших комплексних досліджень у педагогічній науці, присвячених дослідженню формуванню готовності майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності.

У результаті проведеного аналізу дисертанткою сформовано пропозиції спрямовані на вдосконалення професійної підготовки художників-керамістів. Дисертація Ю. В. Роїк має наукову новизну, яка забезпечується отриманими результатами дослідження (С. 26 –27 дисертації), а саме: здійснено системний аналіз теорії і практики професійної підготовки майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності; уточнено сутність ключових поняття і категорій дослідження («етнодизайн», «етнодизайн кераміки», «готовність майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності» та ін.); визначено структуру, критерії та показники готовності майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки; спроектовано структурно-функціональну модель формування готовності майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності та обґрунтовано педагогічні умови і дидактичні засоби її ефективної реалізації; створено авторський навчально-методичний комплекс (робоча навчальна програма з Етнодизайну кераміки, навчально-методичний посібник «Регіональні особливості гончарних осередків України», короткий термінологічний словник «Підготовка майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності»); удосконалено методику навчання художників-керамістів професійно-орієнтованих дисциплін на основі системного і глибокого вивчення мистецьких традицій провідних гончарних промислів України.

Опрацювавши дисертаційну роботу Ю. В. Роїк, погоджуємось з тим, матеріали дослідження можуть використовуватися науково-педагогічними працівниками мистецьких закладів освіти з метою осучаснення фахової підготовки майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва, а також у процесі розроблення й оновлення освітньо-професійних програм, навчальних планів і робочих програм професійно-орієнтованих навчальних дисциплін.

Повнота викладу основних результатів дослідження в опублікованих працях. Основні положення та результати дисертації викладені у 16 публікаціях автора, з яких 15 одноосібні. Положення першого розділу дисертації викладено у 9 публікаціях автора (3 – у

фаховому виданні категорії Б, 1 - в міжнародній колективній монографії, 2 – апробаційного характеру, 3 – тез матеріалів доповіді), другого розділу – у 6 (2 – у фаховому виданні категорії Б, 4 – апробаційного характеру) , третього розділу – у 2 публікаціях (1 – у фаховому виданні категорії Б, 1 – апробаційного характеру).

Слід відзначити, що зміст тексту дисертації відповідає змістові опублікованих наукових праць за темою дослідження, а також наведеній загальній характеристиці роботи та викладенню її основного змісту і висновків у анотації.

Отже, зміст, обсяг, кількість публікацій Ю. В. Роїк відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України щодо оприлюднення основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Дисертантка на належному рівні виконала поставлені наукові завдання та оволоділа методологією наукової діяльності, що надає Ю. В. Роїк право публічного захисту основних положень дисертаційної роботи.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Дисертаційна робота має класичну структуру, складається з вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків.

Дисертація написана українською мовою. Дисертантка викладає матеріал згідно із вимогами до наукових праць, а також виявляє високу культуру у використанні цитат. Структура і зміст роботи свідчать про цілісність дослідження. Робота завершується закальними висновками.

У Вступі обґрунтовано актуальність дослідження; зазначений зв'язок роботи з науковими програмами та темами; визначені мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження; окреслено комплекс методів дослідження; розкрито наукову новизну і практичне значення одержаних результатів; представлено відомості про апробацію результатів дослідження, публікації, структуру і обсяг дисертації.

У першому розділі «Теоретичні засади професійної підготовки художників декоративно-прикладного мистецтва у мистецьких закладах освіти» здійснений комплексний аналіз теоретичних джерел з професійної підготовки художників ДПМ у профільних закладах фахової (передвищої) та вищої освіти; на основі аналізу педагогічної, філософської, мистецтвознавчої технологічної літератури доведено актуальність вивчення проблеми підготовки майбутніх художників ДПМ до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності; здійснено обґрунтування поняттєвого апарату дослідження, уточнено зміст базових понять дисертаційного дослідження; проаналізовано стан розробленості

проблеми професійної підготовки художників-керамістів у теорії й освітній практиці; розкрито історичні аспекти становлення і розвитку гончарного шкільництва в Україні та сучасний стан професійної підготовки художників декоративно-прикладного мистецтва у вітчизняних мистецьких закладах фахової (передвищої) та вищої освіти, а також особливості мистецько-педагогічної діяльності відомих вітчизняних художників-керамістів.

У другому розділі «Методичні засади формування готовності майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності» сформульовані основні компетентності кераміста для застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності; визначена структура готовності майбутніх художників ДПМ до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності; розроблені критерії готовності майбутніх художників ДПМ до застосування етнодизайну кераміки та показники їх прояву; визначено рівні досліджуваної готовності; виокремлено найефективніші, на думку автора, педагогічні умови формування досліджуваної готовності; розроблена структурно-функціональна модель формування готовності майбутніх художників ДПМ до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності.

Третій розділ «Експериментальне дослідження готовності художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності» присвячений методиці та програмі реалізації експериментального дослідження з формування готовності майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності, яке тривало впродовж 2018-2022 років. Педагогічне дослідження передбачало чотири етапи науково-педагогічного пошуку: підготовчий, констатувальний, формувальний і контрольний, які авторка детально охарактеризувала (С. 143–145 дисертації). Також, дисертанткою представлено результати кількісного та якісного аналізу впровадження розробленої структурно-функціональної моделі, педагогічних умов, традиційних й інноваційних організаційних форм, методів і засобів професійного навчання, змісту авторського спецкурсу «Етнодизайн кераміки».

Важливо зазначити, що після кожного розділу приведено список публікацій, в яких відображено матеріал цього розділу.

Висновки та загальні висновки дисертаційної роботи відповідають сформульованим завданням і впливають з його основних положень. Розміщені у додатках матеріали розширюють та унаочнюють зміст дисертації, сприяючи повноті її сприйняття.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Позитивна оцінка окремих аспектів рецензованої роботи та проведеного дослідження в цілому не виключає можливості і необхідності висунути

низку зауважень критичного характеру, які потребують певної конкретизації, а в окремих випадках, додаткової аргументації положень дисертаційної роботи. Зокрема:

1. У першому розділі дисертаційного дослідження авторкою зазначено, що пріоритетним джерелом розвитку етнодизайну є народне та декоративно-прикладне мистецтво. У підрозділі 1.2. «Сутність базових понять дослідження» бажано було б обґрунтувати різницю між поняттями «етнодизайн» і «народне мистецтво» з огляду на їх змістове навантаження.

2. Аналіз використання низки пов'язаних з предметом дослідження понять (зокрема «етнодизайн», «педагогічні умови» тощо), винесено в додатки. На нашу думку, аналіз сутності поняття «Етнодизайн» мав би бути представлений у тексті дисертації.

3. У висновках до розділу першого дисертанта на с. 94 зазначає: «Розкрито історичні аспекти становлення і розвитку гончарного шкільництва в Україні та сучасний стан професійної підготовки художників декоративно-прикладного мистецтва у вітчизняних мистецьких закладах фахової (передвищої) та вищої освіти, а також особливості мистецько-педагогічної діяльності відомих вітчизняних художників-керамістів.». Тож цілком слушним є питання про те, що саме, на переконання авторки, заважає сучасним мистецьким закладам вищої освіти забезпечувати майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва якісною підготовкою до застосування етнодизайну кераміки у фаховій діяльності?

4. У дисертаційному дослідженні, на жаль, представлена технологічна література формоутворення та декорування художньої кераміки лише закордонних вчених. Було б доцільно висвітлити і український педагогічно-технологічний доробок з проектування художньої кераміки

Утім, зазначені зауваження не знижують наукової цінності та загального позитивного враження від наукової праці, а дискусійність низки її положень свідчить про складність досліджуваної проблеми, наявність у автора власних думок щодо концептуальних положень дослідження та певну наукову зрілість.

Висновки щодо відповідності дисертації встановленим вимогам. Дисертація Ю. В. Роїк на тему «Підготовка майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності» є самостійним доробком дисертантки, посилання на наукові праці оформлені належно. Наукові статті, опубліковані за темою дисертаційної роботи у фахових виданнях, свідчать про якість проведеної роботи, базуються на особистих поглядах та результатах праці авторки. Дисертацію оформлено відповідно до встановлених вимог Міністерством освіти та науки України.

Вважаємо, що дисертаційна робота Ю. В. Роїк на тему «Підготовка майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до

застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності» є актуальним науковим дослідженням, що відповідає «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, наказу МОН України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 р. № 40, а Роїк Юлія Віталіївна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Офіційний рецензент
кандидат педагогічних наук,
т. в. о. декана факультету
декоративно-прикладного мистецтва
Київської державної академії
декоративно-прикладного мистецтва
і дизайну імені Михайла Бойчука

Алла ДЯЧЕНКО

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 21:40:48 24.04.2023

Назва файлу з підписом: Відгук_ рецензента. Дяченко Алла Володимирівна.pdf
Розмір файлу з підписом: 354.3 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Відгук_ рецензента. Дяченко Алла Володимирівна.pdf
Розмір файлу без підпису: 326.1 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ДЯЧЕНКО АЛЛА ВОЛОДИМИРІВНА

П.І.Б.: ДЯЧЕНКО АЛЛА ВОЛОДИМИРІВНА

Країна: Україна

РНОКПП: 2867119680

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 21:40:48
24.04.2023

Сертифікат виданий: АЦСК АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

Серійний номер: 248197DDFAB977E504000000F47801017E721804

Алгоритм підпису: ДСТУ-4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис PDF-файла (PAdES)

Формат підпису: З позначкою часу від ЕП (PAdES-B-T)

Сертифікат: Кваліфікований